

Aile İçi Şiddet Sonrası Kadınların Hukuki ve Toplumsal Adalet Arayışı “Women’s Pursuit of Legal and Social Justice After Domestic Violence”

NERMİN ÇELİKKOLLU

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi,
Sosyoloji Bölümü, Lisans Öğrencisi
Kırşehir, Türkiye
Ahi Evran University of Kırşehir, Faculty of Arts and Sciences,
Department of Sociology, Undergraduate Student
Kırşehir, Türkiye
Türü: Makale

ORCID 0009-0006-6573-2319

celikkollu.nermin@ogr.ahievran.edu.tr

Geliş Tarihi: 20 Ocak 2026 | Yayın Tarihi: 30 Nisan 2026

Özet

Bu çalışma, kadına yönelik şiddetin yalnızca fiziksel boyutuyla sınırlı kalmadığını; psikolojik, ekonomik, kültürel ve hukuksal düzlemde kadınların yaşamlarını kuşatan yapısal bir tahakküm biçimi olarak işlediğini ortaya koymaktadır. Bu çok katmanlı yapının kadınlar tarafından nasıl deneyimlendiğinin anlaşılabilmesi için fenomenolojik desen seçilmiştir.

Fenomenolojik desende tasarlanan bu çalışmada; şiddete maruz kalmış üç kadın ile bu süreçte onlara rehberlik eden üç sosyal çalışmacıyla yarı yapılandırılmış formlar aracılığıyla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonucunda ulaşılan temel bulgularından biri, aile ve sosyal çevrenin kadınlar açısından “çifte yüzlü” bir işlev görmesidir. Kadınlar şiddet sonrasında ilk olarak ailelerine ya da yakın çevrelerine yönelmekte; ancak bu çevreler aynı anda hem destekleyici hem de baskılayıcı bir rol üstlenmektedir. Toplumun kadından beklediği bazı roller, sabır telkinleri, mahremiyet vurgusu ve aile birliğinin korunmasına yönelik normatif beklentiler, şiddeti görünmez hâle getirerek kadının sessizliğe itilmesine neden olmaktadır. Bu durum, literatürde ambivalans kavramıyla açıklanmaktadır.

Feminist kültürel kuram açısından bakıldığında ambivalans, kadınların deneyimlerinin patriyarkal normlar içerisinde kadını hem koruyan hem de denetim altında tutan bir mekanizma olarak işlevselliğini sürdürdüğünü göstermektedir.

(Akbaş, Ceylan, Batur, 2023). Bu noktada ataerkil sistem ve toplumsal bağlam içinde şekillenen sessizleştirme politikaları, yalnızca aile ve sosyal çevreyle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda kadınların kamusal alanda, özellikle hukuksal süreçlerde karşılaştıkları yapısal sorunların derinleşerek çok katmanlı yeni mağduriyetlere dönüşmektedir.

Mağduriyete dönüşen bu hukuksal süreçler kadınlar açısından en fazla zorlanılan alanlardan biri olarak dikkat çekmektedir. Bürokratik işlemlerin zorluğu ve karmaşıklığı, hukuki masraflar ve uygulamadaki aksaklıklar, kadınların adalete erişimini sınırlayarak ikincil bir mağduriyet doğurmaktadır. Bu yapısal ve bürokratik sorunların pratikte nasıl deneyime dönüştüğünü ise sahada sürece eşlik eden uzmanların gözlemleri üzerinden daha somut biçimde görünür hâle gelmiştir.

Araştırmada deneyimlerine başvuru sosyal çalışmacı ve aktarımları yeterli olmasına rağmen uygulamada caydırıcılığın sağlanamadığını göstermektedir. Bu durum, kadınların adalet sistemine olan güvenini zedeleyerek koruma mekanizmalarının etkinliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Araştırma sonucunda, kadına yönelik şiddetin bireysel bir sorun olarak ele alınamayacağını; hukuksal, ekonomik, kültürel ve toplumsal boyutlarıyla birlikte değerlendirilmesi gereken yapısal bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Bu yapısal sorunlarla mücadele etmek için kadınların başa çıkma stratejileri geliştirdikleri gözlemlenmiştir.

Kadınların geliştirdiği başa çıkma stratejileri, onların yalnızca mağdur değil, aynı zamanda bu durumla mücadele eden aktif özneler olduklarını göstermektedir. Ancak bu bireysel çabaların kalıcı ve dönüştürücü olabilmesi için, kadınların ekonomik olarak güçlenmesini destekleyen, hukuksal süreçleri hızlandıran ve kurumsal mekanizmaları etkinleştirecek bütüncül politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyoloji, Şiddet, Ataerkil Sistem, Kültürel Normlar, İnsan Hakları

Abstract

This study demonstrates that violence against women is not limited solely to its physical dimension; rather, it operates as a structural form of domination that encompasses women's lives across psychological, economic, cultural, and legal domains. In order to understand how this multi-layered structure is experienced by women, a phenomenological research design was adopted.

Designed within a phenomenological framework, this study conducted in-depth interviews using semi-structured forms with three women who had been exposed to violence and three social workers who guided them throughout this process.

One of the primary findings of the study is that family and the social environment perform a “dual-faced” function for women. Following experiences of violence, women initially turn to their families or close social circles; however, these environments simultaneously assume both supportive and oppressive roles. Certain roles socially expected of women, exhortations to patience, emphasis on privacy, and normative expectations centered on preserving family unity render violence invisible and push women into silence. This situation is explained in the literature through the concept of ambivalence.

From the perspective of feminist cultural theory, ambivalence indicates that women’s experiences continue to function as a mechanism that both protects and controls women within patriarchal norms (Akbaş, Ceylan, Batur, 2023). At this point, silencing policies shaped within the patriarchal system and social context are not confined solely to family and social circles; they also deepen into multi-layered new forms of victimization through the structural problems women encounter in the public sphere, particularly within legal processes.

These legal processes that transform into sites of victimization stand out as one of the most challenging areas for women. The difficulty and complexity of bureaucratic procedures, legal expenses, and deficiencies in implementation restrict women’s access to justice and generate secondary victimization. How these structural and bureaucratic problems are transformed into lived experience in practice has become more concretely visible through the observations of professionals accompanying the process in the field.

According to the accounts of social workers and legal professionals whose experiences were consulted in the study, although legal regulations appear sufficient on paper, deterrence cannot be ensured in practice. This situation undermines women’s trust in the justice system and renders the effectiveness of protection mechanisms questionable. The findings of the study reveal that violence against women cannot be addressed as an individual problem; rather, it is a structural issue that must be evaluated together with its legal, economic, cultural, and social dimensions. It has been observed that women develop coping strategies to deal with these structural problems.

The coping strategies developed by women demonstrate that they are not merely victims but also active agents who struggle against this situation. However, for these individual efforts to become lasting and transformative, it is necessary to implement holistic policies that are grounded in gender equality, support women’s economic empowerment, accelerate legal processes, and activate institutional mechanisms.

Keywords: Violence, Patriarchal System, Cultural Norms, Human Rights

Giriş

Toplumun yapı taşlarından biri olan aile, aynı zamanda şiddetin en yoğun yaşandığı alanlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Kadınlar, toplumsal rolleri nedeniyle çoğunlukla yakın çevreleri tarafından şiddete maruz kalmaktadır. Bu bağlamda, kadınlar şiddeti öncelikle aile içindeki erkeklerden, sonrasında ise tanımadıkları bireylerden ve kimi zaman yine aile içindeki kadın bireylerden görebilmektedir (Jansen, Yüksel, Çağatay, 2009). Kadına yönelik şiddet, kadın haklarının ihlali bağlamında ele alınmalı; bu alanda istikrarlı ve etkili bir mücadele yürütülebilmesi için toplumsal kurumlarda görev yapan profesyonellerin kararlı ve duyarlı bir duruş sergilemeleri gerekmektedir. Cinsiyet ayrımcılığı, kadının aile içindeki konumunu belirleyen kalıp yargılarla beslenmekte; kadınların istihdam, eğitim gibi temel haklardan sınırlı ölçüde yararlanmasına neden olmakta ve bu durum kadınların ekonomik, toplumsal ve siyasal hayata katılımını da kısıtlamaktadır (İbiloğlu, 2012).

Kadına yönelik şiddet, uygulanış biçimi ve ölçülebilirliği açısından evrensel bir nitelik taşımaktadır. Kadına yönelik şiddet, ilk kez 1993 yılında Birleşmiş Milletler'in "Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına Dair Bildirgesi" ile uluslararası düzeyde tanımlanmış ve insan hakları ihlali çerçevesine dâhil edilmiştir. Bu gelişme, konunun küresel düzeyde tanınmasını sağlamış ve devletlerin sorumluluklarını daha belirgin hâle getirmiştir. Türkiye'de ise şiddet olgusu genellikle bireylerin birbirlerine zarar vermesi biçiminde algılanmakta; kadına yönelik şiddet denildiğinde ise bu durum sıklıkla yalnızca fiziksel boyutuyla sınırlandırılmakta ve bu bağlamda tartışılmaktadır. Oysa kadına yönelik şiddet, çok yönlü bir toplumsal sorun olarak ele alınmalı; kültürel, yapısal ve psikolojik dinamiklerle birlikte ele alınması önemlidir. Şiddet yalnızca fiziksel bir saldırıdan ibaret değildir; aksine, bireyin benliğini zedeleyen, toplumsal kimliğini tehdit eden ve uzun vadeli etkiler bırakan çok katmanlı bir olgudur (Özkan, 2017).

Bu nedenle, şiddetin yalnızca bireysel travmalarla sınırlı olmadığı, aynı zamanda toplumsal yapının cinsiyet temelli iktidar ilişkilerini sürdürmeye hizmet ettiği unutulmamalıdır. Çünkü farkındalık oluşturmak, toplumsal dönüşümün ön koşuludur. Kadına yönelik şiddet türleri ara-

sında fiziksel şiddet, psikolojik şiddet, ekonomik şiddet, sözlü-duygusal şiddet ve cinsel şiddet gibi çeşitli biçimler yer almakta; bu çeşitlilik hem müdahale biçimlerinin hem de önleyici stratejilerin farklılaştırılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu şiddet türleri kimi zaman aynı zaman diliminde eşzamanlı olarak ortaya çıkmakta, kimi zaman da farklı zamanlarda tekrarlayarak kadının yaşamı üzerinde kalıcı, yıkıcı etkiler bırakabilmektedir. Kadına yönelik şiddet, toplumsal yapıları biçimlendiren çok köklü patriyarkal yapının devamı için kadının bağımlılığını ve ikincilliğini sürdürmektedir (Kırbaş Canikoğlu, 2015).

Şiddet, kadınları cezalandırmak, aşağılamak ve fiziksel bütünlüğünü bozarak öznelliklerini yaralamaya yönelik özel ya da kamusal alanda farklı türlerde karşımıza çıkmaktadır (Alemany, 2009: 312). Şiddetin en önemli özelliklerinden biri, zaman içinde şiddete uğrayan kadınların bu durumu normalleştirmeleridir. Bu durum, şiddetin özellikle uzun süreli ilişkilerde daha yaygın görülmesine neden olmaktadır. Şiddet genellikle gerginliklerle başlar ve gerginlikler zamanla artarak devam eder. Şiddet döngüsünün devam etmesi, kadının bu durumu ne ölçüde normalleştirdiğiyle yakından ilişkilidir. Bu durumda kadın, çoğu kez şiddetin nedenini kendinde ya da dışsal faktörlerde aramaya başlar. Oysa şiddet, rastlantısal değil, sistematik olarak üretilmektedir. Şiddet uygulayan anormal ya da patolojik birey olarak değerlendirilmemektedir (Lundgren, 2012: 39-53, 63-64).

Şiddete kuramsal bir çerçeveden bakıldığında, kültürel kuram, başlangıçta kadınlara özgü bir kuramsal çerçeve olarak geliştirilmişse de zamanla erkek bireylerin deneyimlerini de açıklayabilecek kapsayıcı bir yapıya kavuşmuştur (Jordan et al., 1991). Bu teori çerçevesinde değerlendirildiğinde, kadına yönelik şiddetin yalnızca bireysel bir olgu olmadığı, aynı zamanda toplumsal yapılar ve kültürel kodlarla derinlemesine bağlantılı olduğu görülmektedir. Bu kuram, şiddeti doğrudan toplumsal normlara, geleneklere, cinsiyet rollerine ve ataerkil ideolojilere bağlamaktadır. Kadına yönelik şiddet evrensel bir nitelik taşımakta; farklı coğrafyalarda değişik düzeylerde ortaya çıkmasına rağmen ortak yapısal kökenleri barındırmaktadır.

Birçok toplumda kültürel öğelerin etkisiyle çağdışı uygulamalar hâlâ devam etmektedir. Başlık parası gibi kültürel alışkanlıklar, günümüzde

bazı coğrafyalarda varlığını sürdürmektedir. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde geleneksel pratikler kullanılarak meşrulaştırılan bu uygulamalar, kız çocuklarının eğitimden dışlanmasına yol açmaktadır (Gezer Tuğrul, 2024).

Türkiye’de cinsiyet eşitsizliği, illere ve bölgelere göre farklılık göstermektedir. Genel olarak bakıldığında Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde eşitsizliğin daha fazla olduğu gözlenmiştir. Bu bölgelerde kız çocuklarının okullaşma oranları ve eğitime erişim düzeyi düşüktür. TÜİK 2024 yılı verilerine göre 15-17 yaş arası kız çocuklarının okullaşma oranı Türkiye genelinde yaklaşık %91 düzeyindedir. Bölgesel olarak incelendiğinde Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bu oranın ülke ortalamasının altında seyretmektedir.

Yeni TÜİK 2024 yılı verilerine göre 16-17 yaş grubundaki kız çocuklarının resmi evlenme oranları Türkiye genelinde %1,6’dır. Son dönemlerde erken yaşta evlenme oranları düşüş gözlemlense de bölgeler arası farklılıklar devam etmektedir. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde erken yaşta evliliklerin diğer bölgelere göre halen yüksek olduğu gözlemlenmiştir (TÜİK, 2024).

Bu durum, yalnızca pedagojik bir sorun değil, aynı zamanda kadınların ekonomik bağımsızlığını engelleyen yapısal bir eşitsizlik üretmektedir.

1. Uluslararası Belgeler ve Hukuki Düzenlemeler

Kadınların İnsan Hakları Bildirgesi ve 1979 tarihli Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW) de dâhil olmak üzere, metinlerde kadına yönelik şiddete doğrudan yer verilmemiştir. Ancak 1992’de kabul edilen 19’nolu Tavsiye Kararı’nda cinsiyete dayalı şiddet, “kadınların erkekler gibi eşit olarak hak ve özgürlüklerini kullanmalarının önünde ciddi bir engel teşkil eden bir ayrımcılık biçimi” olarak tanımlanmıştır. Bu kararda; savaş, işsizlik ve yoksulluğun kadınları daha fazla etkilediği belirtilmiş, kadınların korunmasına yönelik önleyici tedbirlerin alınması zorunlu hâle getirilmiştir. Ayrıca iş yerlerinde cinsel taciz, kadınların kamusal alanda görünür olmamasının önemli sebeplerinden biri olarak tanımlanmıştır. Kadının toplumdaki ikincil konumunun devamlılığını sağlayan şiddetin ortadan kaldırılması amacıyla devletlere olumlu yükümlülükler yüklenmiştir.

1995 yılında Pekin’de düzenlenen Dördüncü Dünya Kadın Konferansı sonrasında kadına yönelik şiddetin, kadınların temel hak ve özgürlüklerinin önünde bir engel olduğu vurgulanmıştır.

2. Türkiye’de Hukuki Gelişmeler ve Toplumsal Göstergeler

17 Ocak 1998 tarihinde yürürlüğe giren 4320 sayılı “Ailenin Korunmasına Dair Kanun” kapsamında, aile bireylerinden biri ya da eşlerden biri aile içi şiddete maruz kaldığında, cumhuriyet başsavcılığına yapılan başvuru üzerine sulh hukuk mahkemesi tarafından, şiddet uygulayan failin evden uzaklaştırılması, müşterek konutun çocuklarla birlikte kullanımını ve tedbir nafakası gibi önleyici tedbirler sağlanmaktadır (Daloğlu, Varol, Varol, 2000). Şiddetin temel nedenleri arasında, ataerkil toplum yapısı, ekonomik zorluklar ve kadının toplumdaki ikincil konumu öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, kültürel kuramın da dikkat çektiği üzere, şiddet yalnızca bireysel eğilimlerle açıklanamaz; ataerkil gelenekler aracılığıyla üretilen yapısal eşitsizlikler tarafından da beslenmektedir.

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve cezalandırılmasına ilişkin yeni politikaların geliştirilmeye başlandığı ve çeşitli uluslararası düzenlemelerin hayata geçirildiği görülmektedir (Özkan, 2017). Son yıllarda iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, kamu hizmetlerinin sunumunda çeşitli kolaylıklar sağlamış ve şiddetle mücadelede yeni araçların kullanılmasına imkân tanımıştır. Türkiye’de bu doğrultuda önemli adımlar atılmış; Kadın Acil Destek (KADES) uygulaması ve Alo 183 Sosyal Destek Hattı gibi dijital politika araçları, kadına yönelik şiddetle mücadelede ön plana çıkmıştır (Demir, Nalbant, 2023). Ancak bu teknolojik araçların etkin kullanımı, kadınların dijital iletişim olanaklarına erişimi, kültürel baskıların mevcudiyeti ve toplumsal sistemin işleyişi gibi birçok etkene bağlıdır. Her ne kadar teknolojik gelişmeler yaşanmış olsa da Türkiye’nin uygulamada bazı aksaklıklar yaşadığı gözlenmektedir. Nitekim uygulamadaki gözlemlenen bu aksaklıklar, sorunun sadece idari veya teknik yetersizliklerle sınırlı olmadığı, toplumsal ve kültürel dinamiklerle ilişkili olduğunu da göstermektedir.

Kadına yönelik şiddet, yalnızca kadınların yaşadığı bireysel bir travma değil; aynı zamanda ataerkil yapılar ve kültürel kalıplar tarafından desteklenen küresel bir sorun niteliği taşımaktadır. Bu nedenle, şiddetle

mücadele yalnızca yasal düzenlemelerle sınırlı kalmamalı; toplumsal farkındalık, eğitim politikaları temelinde, kurumlar arası iş birliğini içeren bütüncül bir yaklaşım benimsenmelidir. Bu yapısal ve kültürel arka plan, kadına yönelik şiddetin yalnızca bireysel bir sorun değil kamusal müdahaleyi gerektiren toplumsal bir olgu olduğu; bu doğrultuda uluslararası normatif çerçevelere paralel biçimde Türkiye’de de hukuksal bağlamda ele alınmasını sağlamıştır.

Uluslararası düzeydeki gelişmelerle paralel olarak, Türkiye’de 1998 yılında 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlüğe girmiştir. Türkiye’nin 1993 yılında kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasına ilişkin bildirgeyi imzalamasının ardından çıkarılan bu yasa, öznesi “kadın” değil “aile” olan bir metin olarak yeniden düzenlenmiştir (Kırbaş Canikoğlu, 2015; Doğrucan, 2017). Genç ve arkadaşlarının 2019 tarihli araştırmalarına göre, eşe yönelik şiddet uygulama nedenleri arasında ekonomik sorunlar (%30,5), ikili ilişkilerden kaynaklanan çatışmalar (%30,5), psikolojik sorunlar (%17,5), yasaklı madde kullanımı (%6,7) ve toplum baskısı (%5,7) ön plana çıkmaktadır. Bu bulgular, aynı zamanda Türkiye’deki boşanma nedenlerine de ışık tutmaktadır. TÜİK’in 2024 yılı evlenme ve boşanma istatistiksel verilerine göre 2023 yılında 173.342 çift boşanırken bu sayı 2024’te 187.343’e yükselerek %8’lik bir artış gözlemlenmiştir. Kaba boşanma hızına bakıldığında 2024 yılında binde 2,19 olarak kaydedilmiştir (TÜİK,2024).

Bu veriler analiz edildiğinde ailede yaşanan şiddetin önlenmesi için toplumsal refahın artırılması ve diğer toplumsal yapılarla eşgüdümlü projeler yürütülmesi, aile başta olmak üzere toplumsal çatışmaların azaltılması sağlanabilir. Bu istatistiksel göstergeler ve yapısal çözüm önerileri, sorunun yalnızca nicel boyutuyla değil, aynı zamanda hukuksal ve kurumsal bağlamdaki akademik tartışmalarla da ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Mevcut literatür incelendiğinde, Türkiye’de kadına yönelik şiddetin hukuksal düzenlemeler, cinsiyet eşitsizliği ve kurumsal mekanizmalar üzerinden oldukça fazla çalışmaya konu edildiği görülmektedir. Ancak yapılan bu çalışmalar içerisinde, Kırşehir ilinde yaşayan şiddete maruz kalan kadınların deneyimlerini gündelik yaşamlarında nasıl anlamlandırdıklarını ve şiddetle başa çıkma süreçlerinde nasıl baş ettiklerini

görünür kılan çalışmaların sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışma, mevcut literatürdeki bu boşluğu doldurmayı amaçlayarak, Kırşehir ilinde yaşayan şiddete maruz kalmış kadınların boşanma aşamasında hukusal süreçleri nasıl deneyimlediğini çok boyutlu bir perspektifte ele almakta ve şiddetin toplumsal, kültürel ve yapısal dinamiklerini kadınların anlatıları üzerinden görünür kılmayı hedeflemektedir.

3. Yöntem

Kadınlar şiddete maruz kaldıklarında, onların bu şiddet karşısında nasıl bir duruş sergiledikleri, bu duruşla beraber nasıl kararlar aldıkları ve kararlarını etkileyen nedenleri bulmak amaçlanmaktadır. Aldıkları kararları uygulama sürecindeki deneyimlerini anlamak amacıyla nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir.

Araştırma sürecinde, bireylerin yaşadıkları ve deneyimlerini derinlemesine keşfetmeye olanak sağlayan fenomenolojik desen kullanılmıştır. Anlamları keşfetmeye yönelik bu fenomenolojik yaklaşım, şiddete maruz kalmış kadınların adalet karşısında hak arayışları ile hayatını idame ettirecek tedbirlerin alınması için yapılacak hukuki işlemlere ulaşma çabalarının karşılık bulma sürecinde yaşadıkları deneyimleri; bu süreçte yaşadıkları mağduriyeti ve varsa çocuğunun yaşadığı hikâyeleri daha anlaşılır bir şekilde ifade etmeleri ve anlatımlarının detaylandırılması açısından anlamlı bir çerçeve sunmaktadır.

3.1. Katılımcıların Belirlenmesi ve Veri Oluşturma Süreci

Bu çalışmada, şiddete maruz kalmış kadınlar çok hassas bir gruba oluşturdukları için katılımcılara ulaşma sürecinde etik ilkelere ve gönüllük esasına azami özen gösterilmiştir. Araştırmaya dahil edilen kadın katılımcılara, herhangi bir kurumsal yönlendirme olmaksızın, araştırmacının güvendiği bir tanıdık aracılığıyla ulaşılmıştır. Bu aracılık süreci, kadınların güvenlik ve mahremiyeti korunacak şekilde yürütülmüş katılımcıların araştırmaya katılımı tamamen gönüllük esasına dayanarak her bir görüşme ortalama 45 dakika sürmüştür. Araştırmanın başında katılımcılara araştırmanın amacı ve görüşme sürecine ilişkin bilgiler verilerek; kimlik bilgilerinin gizli kalacağı ve istedikleri herhangi bir aşamada araştırmadan çekileceği bilgisi verilmiştir.

Araştırma kapsamında görüülen sosyal çalışmacılara görev yaptıkları kurumlarda, kendi izinleri doğrultusunda ulaşılmıştır. Kurumsal bağlamda gerçekleştirilen bu görüşmelerde, katılımcıların mesleki deneyimlerinden yola çıkarak şiddetle mücadele sürecine ilişkin gözlemleri sorulmuştur. Görüşmeler mesleki etik ilkeler gözetilerek gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırma süreci, kadına yönelik şiddeti ve buna karşı yürütülen hukuksal mücadeleyi ele alan bu çalışmayı yürüten araştırmacının kadın ve evli olmasının, araştırmaya sadece metodolojik değil, aynı zamanda epistemik ve etik bir zenginlik de katmıştır. Araştırmacının cinsiyet rejimi içerisinde bulunmuş olması, ulaşılan bilgilerin nesnelliğini zayıflatan bir unsur olmaktan ziyade, verilerin daha zengin ve eklektik bir biçimde anlaşılmasını sağlamıştır. Bu bağlamda çalışma, dışarıdan gözlemleyen değil, yaşantısıyla temas eden fakat analitik mesafesini koruyan bir konuda şekillenmiştir.

Araştırmacının kadın ve evli olması, yürütülen araştırmanın veri toplama sürecinde katılımcıların açık biçimde dile getiremediği, kültürel sürekliliği olan ayıp, sabır, idare etme ve mahremiyet gibi örtük normların daha kolay fark edilmesini sağlamıştır. Böylece çalışma, kadınların bu süreçte deneyimlerini indirgemeci perspektiften uzak, yapısal ve kültürel bağlamda ele almayı mümkün kılmıştır. Bu farkındalık şiddetin yalnızca bireysel bir sorun ya da psikolojik zayıflıklar üzerinden değil; aile, hukuk, sosyal çevre ve kurumlar arasındaki ilişkiler ağı içerisinde yeniden üretildiği görülmüştür. Bu farkındalık araştırmacının katılımcılarla etkileşiminde ve ulaşılan verilerin yorumlanmasında daha dikkatli ve adil tutum geliştirmesini sağlamıştır.

3.2. Verilerin Analiz Prosedürü

Araştırmada ses kayıtlarından oluşan veriler araştırmacının kendisi tarafından dinlenerek word programında yazılı metne dönüştürülmüştür. Görüşmelerde, katılımcılara birer mahlas atanarak gizlilik ilkesi korunmuştur. Veriler analiz edilirken Maxqda 2022 programından yararlanılmış elde edilen veriler program aracılığıyla kodlanarak sistematik hâle getirilmiştir. Kodlamalar oluşturulurken Braun ve Clark, 2006 tematik analiz basamakları izlenmiştir. İlk aşamada, görüşme dokümanları birkaç kez okunarak verilerle bütünleşme sağlanmıştır. İkinci

aşamada, temel anlam birimlerine ulaşmayı kolaylaştıran açık kodlama yapılmıştır. Üçüncü aşamada kodlar bir araya getirilerek temalar oluşturulmuş; temalar tekrar gözden geçirilerek tanımlanmış ve araştırmanın tematik haritası belirlenmiştir.

Görüşmelerde elde edilen ifadeler metinde olduğu gibi verilmiş, ifadeler üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Metin içinde ulaşılan temaların içinden en iyi yansıtan ifadeler seçilerek kullanılmıştır.

3.3. Araştırma Öznelerinin Demografik Özellikleri

Tablo 1’de yer alan grafikten görüldüğü üzere katılımcıların yaşları 27 ile 37 arasında değişmektedir. Katılımcıların ikisi lise mezunu, biri lisans mezunu, kamu çalışanı olan üç katılımcının ise lisans eğitimini tamamladığı belirlenmiştir. Katılımcıların ikisinin boşanmış, birinin ise ikinci evliliğini yaptığı; kamu çalışanlarından ikisinin evli, birinin ise bekar olduğunu ifade ettiği görülmüştür. Katılımcılardan birinin çocuğu bulunmazken, iki katılımcının birer çocuğa sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca kamu çalışanı olan katılımcılar arasında iki kişinin bir çocuk sahibi olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo1. Katılımcıların Demografik Bilgileri

No	Yaş	Eğitim	Medeni Durum	Çocuk Sayısı	Çalışma Durumu
K1	32	Lise	Boşanmış (2. evliliği)	1	Çalışmıyor
K2	37	Lise	Boşanmış	1	Çalışıyor
K3	37	Lisans	Boşanmış	Yok	Çalışmıyor
K4	27	Lisans	Bekar	Yok	Kamu Çalışanı
K5	32	Lisans	Evli	1	Kamu Çalışanı
K6	31	Lisans	Evli	1	Kamu Çalışanı

4. Bulgular

Şiddete maruz kalmış kadınların, şiddet sonrası hem psikolojik hem de hukuki süreçlerde destek almış olduğu kurum çalışanlarıyla yapılan görüşmelerde elde edilen verilerin analiz sonuçlarında, Tablo 2’de detaylandırıldığı üzere, katılımcıların şiddet sonrası en yoğun biçimde atf

yaptıkları alanın aile ve yakın çevresi olduğu gözlenmiştir. Destek beklentisi ve baskı gruplarının aynı mekanizma oluşu nedeniyle tema “çifte yüz” olarak tanımlanmıştır.

İkinci temada, katılımcıların yaşam deneyimlerini aktarırken sıkça tekrarladıkları ayıp, mahremiyet, sabır gibi kültürel kodlar ve normların, şiddeti görünmez kılan davranışları da şekillendiren önemli bir unsur olduğu görülmüştür. Bu çerçevede, ulaşılan kodlardan kategorilere ve oradan da temaya doğru bir soyutlama yapılmıştır.

Tema 3’te, katılımcı ifadelerinde hem fiziksel hem de psikolojik olarak kırılmanın eş zamanlı olarak ortaya çıktığı görülmüş; bu nedenle “bedensel izler ve benlik yaralanması” olarak iki yönlü bir deneyim nitelendirmesi ana temayı oluşturmuştur.

Tema 4’te, katılımcıların ifadelerinde kadınların sadece mağduriyet yaşamadığı, aynı zamanda bu süreçle aktif başa çıkma mekanizmaları oluşturduğu görülmüştür. Öz yeterlilik, manevi destek arayışı ve süreç içinde yeniden yapılanma girişimleri bu temanın altında bütünleştirilmiştir.

Tema 5’te, katılımcıların kurumlara yönelik güvensizlik ve süreçlerin uzaması kişide ikincil bir travma yarattığı gözlenmiş; bu durum, yapısal düzeyde bir kırılmalığa işaret ettiği için üst bir temada toplanmıştır.

Tablo 2. Temaların Görünümü

Ana Temalar	Alt Temalar
1. Aile ve Sosyal Çevrenin Çifte Yüzü	1.1. Eksilen ve Yeniden Kurulan Bağlar
	1.2. Ekonomik Bağımsızlık Arayışı
	1.3. Profesyonel Destek
	1.4. Toplumsal Entegrasyon
2. Toplumsal Normların Gölgesinde Şiddet	2.1. Sessizlik - Sabır ve Mahremiyet
	3.1. Bedende Saklanan Ruhta Taşınan İzler
3. Yaranın İki Yüzü	3.2. Toplumsal Baskı ve Dul Damgası
	4.1. Manevi Sermaye
4. Bireysel Başa Çıkma Stratejileri	4.2. Öz Yeterlilik ve Bağımsızlık
	5.1. Bürokratik Labirent
5. Devletin Koruma Mekanizmalarının Kırılmalığı	5.2. Koruma Mekanizmalarının İşleyişi

5. Aile ve Sosyal Çevrenin Çifte Yüzü

Katılımcıların görüşmelerinden elde edilen verilere göre, şiddete maruz kalan kadınların ilk olarak aile ve yakın çevrelerine sığınma eğiliminde oldukları görülmüştür. Ancak bu sığınmada, şiddete maruz kalmış kadın, destek mekanizmaları olan aile ve yakın çevreleri tarafından aynı anda hem destek hem de baskı görmektedir. Görüşmelerde ortaya çıkan bu durum, aile ve sosyal çevrenin kadın için korunaklı bir ortam işlevi görse de toplumdaki geleneksel normların, sabır telkinlerinin, mahremiyet anlayışının ve toplumsal baskının, ilişkiler ağı içinde yeniden üretildiğini ortaya koymuştur. Bu nedenle bu tema, literatürde ambivalans olarak adlandırılan, bireyin aynı aktör tarafından hem koruyucu hem de baskılayıcı etkilerle karşılaşmasını sosyolojik perspektiften değerlendirilmiştir.

5.1. Eksilen ve Yeniden Kurulan Bağlar

Toplum üyeleri yaşamları boyunca kendilerini korumak için kolektif olarak sosyal sermaye inşa ederler. Bireyin inşa ettiği sosyal sermaye ağlarının genişliği önemlidir (Baş, 2017, 35; Bourdieu, 2010, 63). Coleman, sosyal sermayeyi aile ve topluluklar içerisinde bireyler arasında yerleşmiş ilişki tiplerini tanımlamak üzere kullanmıştır (Marshall, 1999, 675). Fukuyama, sosyal sermayeyi kişiler arasında iş birliğine dayanan grup üyelerinin paylaştığı yazılı olmayan değerler ve toplumsal normlar olarak tanımlamıştır (Aktaran. Babacan, 2012, 67).

Sosyal sermaye bir yatırım aracı olarak düşünüldüğünde bireylere fayda sağlamaktadır. Adler ve Kwon, sağladığı faydayı üç ana başlıkta toplamıştır. Bunlar; bilgi, etki, kontrol ve güç, diğeri ise dayanışmadır (Adler, Kwon, 2002; Aktaran Baş, 2017, 31).

Üç ana başlıkta oluşturulan bu sosyal sermaye, sosyal ağ yaklaşımına göre insanlar arasındaki bağları sosyal ağlar üzerinden belirlenmektedir. Sosyal ağ kuramına göre bireyler, gruplar ya da kurumlar arası ilişkilerin sosyal yapısının davranışları ya da inançları etkilediği görüşüne dayanmaktadır (Hawthornthwaite, 2005). Sosyal ağ yaklaşımını bağlamında ele alındığında bireyler arasındaki ilişkiler zaman içerisinde zayıflayabilir, kopabilir veya yeniden inşa edilebilir. Bu dinamik süreç içinde kadınların aile ve çevresiyle yeniden bir bağ kurma çaba-

larının sosyolojik bir bakışla açıklanmasını sağlar. Sosyal ağ kuramının ön gördüğü bu dinamik yapı, sahada görüşme verilerinde açıkça gözlemlenmektedir.

“Yok, benim çevrem aynıydı, sadece onun çevresiyle görüşmüyordum. Benim kendi çevrem aynıydı.” (K2, 37)

“Şiddete maruz kalınca insan çevresindeki insanlara karşı güven problemi yaşıyor. Kabuğuma çekildim. Kendimi dinledim. Karamsar günler de yaşadım tabii ki. Sonra kendi kendime ‘ben değerliyim’ dedim. Ayağa kalktım. Ayağa kalkarken herkesin gerçek yüzünü gördüm; ama bugün beni aşağı çeken bütün insanları hayatımdan çıkarmış biri olarak çok mutlu ve huzurluyum.” (K3, Y34)

Bu bağlamda şiddet deneyimi yalnızca bireysel bir sorun değil; sosyal sermayenin yeniden dağıtıldığı ve bireyin bu ağ içinde konumunun yeniden düzenlendiği toplumsal bir süreçtir.

5.2. Ekonomik Bağımsızlık Arayışı

Ekonomik durum kadınların sosyal yapıdaki etkileşimlerini oluşturan gücü ve iktidarı da simgeleyen niteliğe sahiptir. Ekonomik baskı altında şiddet onun hem oluşumu hem de sonucudur. (İnci, 2020). Kendi kendine yeten ve kendine ait ekonomiye sahip olan kadın, sadece barınma ve yiyecek gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak zorunda kalmamakla beraber, topluma bütünüyle katılımında önemli bir ön koşul teşkil eder. Şiddete maruz kalan kadınlar genellikle ekonomik istismardan şikâyet etmekte; ilişkileri içinde ve sonrasında ekonomik olarak zorlandıklarını ifade etmektedir. Ekonomik destek olmadan şiddete uğrayan kadınların eşinden ayrılması zor olmakla beraber şiddet uygulayan kişiye geri dönme riskini de artırmaktadır (Ulmestig ve Eriksson, 2017).

Kadınların ekonomik özgürlüğe sahip olmadıklarında şiddet görsele bile şiddet uygulayan kişinin yanında kalmaktadır. Şiddet uygulayan kişi genellikle kadınlar üzerinde ekonomik kontrol sağlamaya çalışarak kadının ekonomik olarak bağımsız olma yeteneğini olumsuz etkilemektedir (Adams, Tolman, Bybee, Sullivan ve Kennedy, 2012). Bu bağlamda, ekonomik kontrol açısından kadınların yaşam deneyimle-

rinde nasıl bir karşılık bulduğunu anlamak için katılımcıların anlatıları önemli ipuçları sunmaktadır.

“Ruhen yalnız bir dönemdeydim. Kimseden bir şey beklemedim. Hayatın zorluklarını üstlendim çalışmaya başladım yolumu ayırdıktan sonra. Zaten bir şeylerle uğraşınca başka şeyleri düşünmeye zaman kalmıyor. Allah’tan ayrılmadan kendime yol çizdim. Yapmak istediklerimi zaten yapıyorum. Kur’an okumak beni her türlü rahatlatıyordu. Zaten psikoloğa ya da ilaca gerek kalmadı. Kendi kendime atlatmaya çalıştım.” (K3,37)

“Evet annem, dayılarım, teyzelerim her zaman destek oldular bana. Ayrılma sürecinde annem bana değişiklik olsun diye şehir dışına teyzemin yanına gönderdi. Orada aylarca kaldım. Teyzemin yanında çalışmaya başladım. Öz güvenim yerine gelmeye başlamıştı. Çünkü güzel bir aileye sahiptim. Gerçekten şanslıyım.” (K1,32)

Bu bağlamda ekonomik bağımsızlık, kadınların yalnızca şiddet döngüsünden çıkması değil; aynı zamanda özsayıgılarını ve toplumsal konumlarını yeniden yapılandırmalarını sağlayan yapısal bir güç olarak ortaya çıkmaktadır.

5.3. Profesyonel Destek

Aile içinde şiddete maruz kalan kadınlar, uygulanan şiddet karşısında çaresiz kalmakta, şiddetten utanmakta hem psikolojik hem de fiziki olarak ağır bir şekilde yaralanarak hayatları boyunca bu izleri taşımaktadır. Fiziksel şiddete uğradığı için yasal yollara başvurmak isteyen bir kadın psikolojik destek bulamadığı ve bilgi kaynaklarına ulaşamadığı için söz konusu olan bu başvuruları gerçekleştirememektedir (Ünal, 2005).

Literatürde psikolojik destek mekanizmalarına erişim konusunda yaşanan yapısal eksiklikler saha görüşmelerinde katılımcıların deneyimlerine doğrudan yansımaktadır. Kadınların şiddet sonrası yalnızca hukuki değil, psikolojik olarak da desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

“Tabii ki. Kesinlikle kadınlar böyle bulunmaz nimet. Gerçekten içlerini boşaltmaya, sürekli birileriyle konuşmaya, terapi almaya ihtiyaçları

var. Bir uzman eşliğinde. Yani insanlar konuştuğunda rahatlıyor.” (K2,37)
“Sadece kadınların değil, aslında erkeklerin de destek alması gerekir. Çünkü hasta insanlar başkalarını hasta eder. Bizi de hasta olan erkekler hasta ediyor. Hayata bir yandan tutunup umutla yaşamak kadınların da hakkı diye düşünüyorum. Çevreme bakınca artık kadınların eskisi kadar bilinçsiz olmadığını görüyorum. Her ne kadar gün geçmiyor ki bir kadının öldürülmesini duyuyoruz. Devlet elinden geldiğince önlem almaya çalışıyor. Cezalar, kanunlar. Falan ama düşünceyle bir psikopatın takıntılarının eline düştüğünüzde kurtuluşunuz olmuyor. Ülkece psikolojik desteğe muhtaç olduğumuzu düşünüyorum. (K1,32)

“Bütün devlet hastanelerinde kadınlar için ücretsiz psikolog hizmeti verilmeli diye düşünüyorum. Özellikle bu aşamalardan geçen mahkeme sürecinde olan kadınlar hatta erkekler bile yönlendirilmeli diye düşünüyorum. Mesela devlet bir kural koymalı. Özel klinik açan psikolog uzmanlarının ücretsiz belirli kotada hasta alması çok iyi olur. Mesela özel üniversitelerde kontenjan koymaları gibi. Hem bu konuda devletin yükü azalır hem de çoğu insan faydalanmış olur.” (K3,37)

Bu bağlamda psikolojik destek, şiddet sonrası iyileşmenin bir unsuru değil, devletin sosyal sorumluluk alanı içinde kurumsallaştırılması gereken temel hizmet birimi olarak karşımıza çıkmaktadır.

5.4. Toplumsal Entegrasyon

Entegre olmak kelime anlamına bakıldığında, birleşme, bütünleşme ve uyum sağlamak demektir. Entegrasyon ise bireylerin toplumla bütünleşmesi, toplumsal entegrasyon ise; toplumla uyum içinde olma hâlidir. Şiddetin her türüne maruz kalmış kadınların baskı altında yaşayarak toplumla bütünlük ve uyum sağlamakta zorluk çektiği görülmüştür.

Şiddete maruz kalmış kadınların toplum içinde başı eğik önüne bakarak yürüyerek kendilerini değersiz ve vasıfsız görmektedir. Kendine olan güvenleri inançları sarsılmış doğru bildiklerinden bile şüphe eder hâle gelerek kendilerini yetersiz görmektedir (Özçelik, 2015). Şiddete maruz kalan kadınların toplumsal entegrasyon sürecinde yaşadıkları değersizlik hissi ve benlik zedelenmesi saha görüşmelerine de yansımaktadır.

“Toplum ve tabii ki bireyler bu konularda bilinçlendirilmeli. Evlilik bu kadar kolay olmamalı. Diye düşünüyorum. Evlenmek isteyen çiftler bence bazı prosedürlerden geçmeli. Topluma ahlaki bilinç aşılanmazsa mutsuzluk ve boşanmalar kaçınılmaz oluyor. Bazı kurumların evlilik kararı veren çiftlerin incelenmesini gerektiğini düşünüyorum.” (K3,37)
“Yani bence bir kız çocuğu kesinlikle okumalı kendi ayakları üstünde durmalı hiç kimseye muhtaç olmamalı kesinlikle ne olursa olsun kesinlikle okumalı başka bunun hiçbir açıklaması olamaz.” (K2,37)
“Bence her insanın ilk görevi vicdanlı olmasıdır. Vicdanlı insanlar haksızlık da yapmaz ama günümüz şartlarında zor görünüyor. Kanuni olarak bu tür şeylerin önüne geçmek için çalışmalar yapılıyor. Ama halledilen bir zorluk başka bir zorluğu doğuruyor. Mahkemelerde süreç çok uzuyor; bu çok can sıkıcı. Benim boşanma sürecim 2,5 yıl sürdü gerisini siz düşünün artık insanlar eğitilmeli; bunun yanı sıra Ahlak ve din dersleri artırılmalı, toplum bilinçlendirilmeli. Allah’tan korkan, kimseye zarar vermez çünkü.” (K3,37)

Şiddetin benlik algısı üzerinde yarattığı aşınmalar, katılımcıların anlatılarında yalnızca bireysel bir travma olarak değil, toplumsal bilinç, ahlaki düzenin eksikliğiyle ilişkilendirilen yapısal bir sorun olarak nitelendirilmektedir.

6. Toplumsal Normların Gölgesinde Şiddet

Kadına yönelik şiddet, bireysel sorun olmaktan çıkarak toplumsal yapılar ve kültürel normlarla şekillenen artık kökleşmiş bir sorun hâline gelmiştir. Kadınların bu kadar yoğun şiddete maruz kalmaları cinsiyetle ilgili olumsuzlukları açıkça gösteren durumdur. Bu durum ataerkin sistemin beraber hüküm sürdüğü toplumlarda daha belirgin izlenmektedir (Connell, 1987). Şiddet sadece kadınların fiziksel olarak değil aynı zamanda psikolojik, ekonomik, duygusal ve cinsel açıdan da mağduriyet yaşadığı bir olgu hâline gelmiştir (Heise, 1998). Bu şiddet türleri toplumsal sistemler ve kültürel normlar tarafından meşrulaştırılarak normalleştirilmiştir (Bourdieu, 2001).

6.1. Sessizlik - Sabır ve Mahremiyet

Küresel ölçekte şiddet olaylarının artmasına paralel olarak kadınlara yönelik şiddette artmaktadır. Kadına yönelik şiddet oranı ülkeden ülkeye değişkenlik gösterse de kadınlar bir şekilde şiddete maruz kalmaktadır. 2025 verilerine göre, Dünya Sağlık Örgütü ve Birleşmiş Milletler ortak araştırmasında, dünya üzerinde yaklaşık 840 milyon kadının yaşamları boyunca yakın partnerleri tarafından cinsel şiddet türlerine maruz kaldıklarını ortaya koymaktadır (WHO, 2025). Ülkemizde ise toplumsal etkenlerden kaynaklı kadına yönelik şiddetin boyutlarının belirlenmesi bazı alanlarda zorluklar ortaya koymaktadır (Sabiti, 2019).

Aile içerisinde ortaya çıkan şiddete yardım etmek yerine “kol kırılır, yen içinde kalır” gibi toplum içerisinde kalıplaşmış düşüncelerle aile birliğinin devamının sağlanması adına ya kadın suçlanmakta ya da sessiz kalması konusunda telkine uğramaktadır (Sabiti, 2019).

Bu bağlamda şiddet, yalnızca fail ile mağdur arasında gerçekleşen bir eylem değil, mahremiyet ve sabır telkinleri aracılığıyla toplumsal bağlamda yeniden üretilen güç ilişkisine dönüşmektedir.

“Açıkcısı çok fazla destek görmedim. Buna ailem ve yakınlarım dahil. En acısı da buydu.” (K3,37)

“Yani ben öyle hiç kimseye bir şey... Sadece kendi içimde yaşıyordum. Son zamanlarda anlatmaya başlamıştım.” (K2,37)

“İşte tam biraz önce konuştuğum bu sorunun cevabıymış. Gerçekten kadının iyi olmasının istemiyor ya hani sürekli ayakları üstünde durmasını bize muhtaç olsun ya öldürüyorlar ya da engelli bırakıyorlar ya kadınları hiç istemiyor erkekler bence öyle.” (K2,37)

7. Yararının İki Yüzü

Aile içi şiddet, uluslararası tanımlamalara göre genellikle fiziksel, cinsel, sosyal, psikolojik ve ekonomik boyutlarıyla incelenmektedir. Fiziksel şiddet kadının beden bütünlüğüne zarar verebilecek davranışları içerirken; psikolojik şiddet mağdurun zihinsel ve ruhsal sağlığının zedeleyen tehdit, aşağılamak ve izolasyon gibi eylemleri kapsamaktadır (WHO, 2025). Ekonomik şiddet ise en yaygın görülen şiddet türü olarak belirtilmiştir. Ekonomik şiddet aile içi ilişkilerde kaynaklara erişimi kontrol

etme, çalışmayı kısıtlama ve mağdurun kendi temel ihtiyaçlarını karşılamasını engelleyecek biçimde yaptırımlarda bulunmaktır (UNHCR, 2025). Psikolojik şiddet, sözel olarak aşağılayarak direk kadının benliği hedef alır (Ünal, 2008). Bu tür şiddet davranışları, yalnızca bireysel olarak zarar verme eylemi değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin yeniden üretildiği sistematik süreçler olarak karşımıza çıkmaktadır.

7.1. Bedende Saklanan Ruhta Taşınan İzler

Şiddet aile bireylerden birisinin diğeri üzerinde fiziksel ve duygusal zarar oluşturacak şekilde zorlamak, aşağılamak, güç göstermek, öfke ve stresini boşaltmak amacıyla bir partnerden diğere yöneltilen şiddet davranışı olarak tanımlanır (Dunkle, 2004; Şahiner, 2007: 32-33). Şiddet aile içindeki bireylerden özellikle fiziksel, duygusal ve ekonomik olarak en zayıf olana yönelik şiddet türüdür. Bu durumda en çok mağdur olanlar şüphe yok ki kadınlar ve çocuklardır. Şiddetin uzun süre devam etmesi kadınlarda kalıcı izler bırakmakta, bu sürecin sadece fiziksel olarak değil aynı zamanda psikolojik ve sosyal boyutlarıyla kadınların bütün yaşamını kuşatmaktadır.

Bu yönüyle bakıldığında şiddet, bireyin benlik algısını ve özsaygısını geleceğe yönelik umutlarını kaybetmesine neden olur. Kadınların kimi zaman fiziksel yaralarını makyajla kapatmaları, şiddetin yalnızca bireysel bir gizleme davranışı olmadığını; toplumsal normlar, mahremiyet algısı ve aileyi koruma yükümlülüğüyle bağlantılı olduğunun göstermektedir. Psikolojik yaraların ise çoğu zaman dile getirilmeden içselleştirilerek normalleştirilmesini sağlayarak sessizlik üzerinden yeniden üretilmesini ortaya koymaktadır. Kadınların bu sessizliğe rıza anlamına gelmez; aksine toplumsal baskı ve çaresizliğin bir sonucudur. Toplumsal normlar ve mahremiyet algısı çerçevesinde şekillenen bu sessizlik pratiği saha görüşmelerinde kadınların fiziksel ve psikolojik yaralarını gizleme çabaları söylemlerine yansımaktadır.

“Fiziki şiddet ardından toplumun içine girmek zor oluyordu. Yüzümdede ve vücudumda olan morlukları saklayabilmek için çok uğraşıyordum. Makyaj yaparak kapatmaya çalışıyordum. Psikolojik boyutu ise tamamen içimde derin yaralar açmıştı.” (K1,32)

“Öncelikle ben fiziki şiddete maruz kalmadım. Benimki psikolojik şiddetti. İnsanın ruhen yaralanması çok acı. Ne yaparsan yap artık hiçbir şey eskisi gibi olmuyor. İlişkimiz sarsıldı. Şu an ayrıyız ve problemimiz yok artık.” (K3,37)

“Benim için çok çok fazla zordu; çünkü hamilelik döneminde psikolojik şiddet başladı. Gerçekten çok zordu yani, anlatılmaz yaşanır o anlar.” (K2,37)

“Tek başıma yaşadım, evde dört duvar arasında tek başıyıldım. Kızım ve ben.” (K2,37)

7.2. Toplumsal Baskı ve Dul Damgası

Şiddetin temelini bakıldığında ilk toplumsallaşma sürecinde ailede öğrenilen ve içselleştirilen kültürel kodlar önemli yer tutar. Bu nedenle söz konusu bu kültürel kodlar ele alınarak sorgulanması gerekir. Nitekim bu kültürel kodlar kadınlar ve erkekler için ayrı düzenlendiği yönünde literatürde çok fazla çalışma bulunur (Sarıtış, 2023). Kadınlık ve erkeklik algılara her toplumda tarihsel süreçlerle şekillenmiştir. Kültürel yapıdan hareketle hangi rol ve davranışın kadınlar ve erkekler için uygun olduğuna ilişkin toplumsal beklentiler şekillendirir. Öyle ki aynı zamanda cinsiyete dair kültürel algılar kadınların şiddete maruz kalmalarına etki eder. Çünkü kültürel kodlar açısından kadınlardan geleneksel kadınlık rollerini benimsemeleri beklenir (Bayhan, 2018:196).

Damga kavramının tarihsel analizine bakıldığında, ilk olarak köleleri ve haydutları toplumun diğer üyelerinden ayırmak için deriye kesici bir aletle bastırılarak oluşturulan kalıcı bir işareti tanımlamak için kullanılmıştır (Thornicroft, 2014: 197). Goffman'ın yaptığı çalışmaya göre, bu işaretleri Yunanlılar toplum içerisinde kişileri ahlaksız ve norm dışı davranışları ifşa etmeye yönelik olarak kullanmışlardır. Günümüzde damga kavramı asıl semantik köküne benzer bir anlamda kullanılsa da aslında gözden düşmenin tanımı olarak kullanılmıştır (Goffman, 2014).

Bu çerçevede değerlendirildiğinde şiddete maruz kalmış kadınların boşanma sonrasında “artık sen bir dulsun”, “davranışlarına ve giyim tarzına dikkat etmelisin” gibi söylemlerle karşılaşmaları, kadınların toplumsal olarak yeniden tanımlanmasına ve belirli roller üzerinde denetlenmesi sağlamaktadır. Söz konusu örnek, Goffman'ın damgayı bireyin

kimliğini tanımlayan onu normal olanın dışına iten toplumsal bir süreç olarak ele alan yaklaşımıyla örtüşmektedir.

“Bu hem gerçek hem de çok üzücü bir durum. Ben boşanmış biri olarak etrafta hatta en yakınlarım dulsun dediler. Dul kelimesinden nefret ederim. Ben dul değilim. Ben bekar bir insanım. Bu beni yaraladı o dönemler. Dulsun artık dikkat et kendine. Aman şunu yap şunu yapma falan filan derken, o günler geçti ama toplum olarak gerçekten çok cahiliz.” (K3,37)

8. Bireysel Başa Çıkma Stratejileri

Şiddete maruz kalmış kadınların, bu deneyim sonucunda ekonomik durumları, eğitim seviyeleri, manevi inançları ve aile desteğine bağlı olarak şiddetle başa çıkma stratejilerinin farklılık gösterdiği saptanmıştır. Bu çalışmadaki kadınların, maruz kaldıkları şiddetle mücadele edebilmek için farklı mekanizmalar geliştirdikleri görülmüştür. Katılımcılar, şiddetten kurtulabilmek için eğitim almanın ve ekonomik bağımsızlık kazanmalarının öneminden bahsetmiştir. Bazı katılımcılar ise manevi inanca sığınarak kendilerini ruhsal olarak rahatlatmaya çalışmıştır. Bu sebeple kadınların şiddetle mücadelede başa çıkma stratejileri, “manevi destek” ve “öz yeterlilik ve bağımsızlık” olmak üzere iki alt başlıkta incelenmiştir.

8.1. Manevi Destek

Bireylerin stres oluşturan durum veya olaylarla mücadele etme sürecinde farklı mekanizmalardan faydalandığı görülmektedir. Kişi stresli bir olayla karşı karşıya kaldığında; inançlarından, dini pratiklerinden ve insanlar arası ilişkilerinden oluşan bir sistemden yararlanır. Bu sistem, stresli olay ve duruma bir tür zihinsel ve davranışsal alışmayı sağlayarak çözümler üretmesini mümkün kılar. Kısacası dini başa çıkma; kişinin sorunlarla başa çıkabilmek için dini kaynaklardan faydalanmasıdır (Karaman, Doğan, 2023)

“Beni ayakta tutan tek şey inancım oldu. İnançlı bir insanım. Allaha çok dua ettim. Tevekkülde bulundum. Ona inanınca ve ona işimi

birakınca her şey yoluna girdi zaten. Ondan başka dayanacağım ve güvencem yoktu; yoktur da.” (K3,37)

Katılımcıların deneyimleri, dini başa çıkma yalnızca bir inanç pratiği değil, travmatik süreçleri anlamlandırma ve yeniden yapılanma aracı olarak işlev gördüğünü göstermektedir.

“Ruhen yalnız bir dönemdeydim. Kimseden bir şey beklemedim. Hayatın zorluklarını üstlendim çalışmaya başladım yolumu ayırdıktan sonra. Zaten bir şeylerle uğraşınca başka şeyleri düşünmeye zaman kalmıyor. Allah’tan ayrılmadan kendime yol çizdim. Yapmak istediklerimi zaten yapıyorum. Kur’an okumak beni her türlü rahatlatıyordu. Zaten psikoloğa ya da ilaca gerek kalmadı. Kendi kendime atlatmaya çalıştım.” (K3,37)

8.2. Öz Yeterlilik ve Bağımsızlık

Bu çalışmada katılımcıların çoğu ekonomik özgürlüğün şiddet deneyimiyle doğrudan ilişkili olduğunu vurgulamışlardır. Genel olarak katılımcıların ifadelerinde “paramız veya mesleğimiz olsaydı şiddete maruz kalmazdım” ya da “şiddete maruz kaldığımda tahammül etmezdim; çünkü gidecek bir yerim olurdu” biçimindeki söylemler, ekonomik bağımsızlığın yalnızca maddi bir imkân değil, aynı zamanda şiddet ortamından uzaklaşmayı mümkün kılan temel bir hareket alanı sunduğunu göstermektedir. Bu bağlamda ekonomik bağımsızlığın olmaması, kadının şiddet gördüğü ortamda kalmasını bireysel bir tercih olmaktan çıkararak yapısal bir zorunluluk hâline getirmektedir. Benzer şekilde Coşar ve Gürkan (2009), parasızlığın kadınları çaresiz bir duruma sürüklediğini belirtmektedir.

“Tabii ki kızım. Kızımın okul hayatıydı, zaten hemen ayrıldıktan sonra da işe girdim. İşim benim yani. Benim için gayet iyi oldu. Hem maddi hem manevi. Gayet iyi oldu.” (K2,37)

“Yani bence bir kız çocuğu kesinlikle okumalı, kendi ayakları üzerinde durmalı, hiç kimseye muhtaç olmamalı. Kesinlikle ne olursa olsun kesinlikle okumalı, başka bunun hiçbir açıklaması olamaz.” (K2,37)

Kadınlarda ekonomik sermayenin yokluğu kadını şiddet ortamında tutan yapısal bir bağlayıcılık üretirken, ekonomik bağımsızlık bu bağı çözerek kadının kendi yaşamında yeniden söz sahibi olmasını mümkün kılmaktadır.

“Ruhen yalnız bir dönemdeydim. Kimseden bir şey beklemedim. Hayatın zorluklarını üstlendim, çalışmaya başladım yolumu ayırdıktan sonra. Zaten bir şeylerle uğraşınca başka şeyleri düşünmeye zaman kalmıyor. Allah’tan ayrılmadan kendime yol çizdim. Yapmak istediklerimi zaten yapıyorum. Kur’an okumak beni her türlü rahatlatıyordu. Zaten psikoloğa ya da ilaca gerek kalmadı. Kendi kendime atlatmaya çalıştım.” (K3,37)

“Manevi şiddete maruz kalınca insan çevresindeki insanlara karşı güven problemi yaşıyor. Kabuğuma çekildim. Kendimi dinledim. Karamsar günlerde yaşadım tabi ki. Sonra kendi kendime ben değerliyim dedim. Ayağa kalktım. Ayağa kalkarken herkesin gerçek yüzünü gördüm ama. Bugün beni aşağı çeken bütün insanları hayatımdan çıkarılmış biri olarak çok mutlu ve huzurluyum.” (K3,37)

“Evet annem, dayılarım, teyzelerim her zaman destek oldular bana. Ayrılma sürecinde annem bana değişiklik olsun diye şehir dışına teyzemin yanına gönderdi. Orada aylarca kaldım. Teyzemin yanında çalışmaya başladım. Öz güvenim yerine gelmeye başlamıştı. Çünkü güzel bir aileye sahiptim. Gerçekten şanslıyım.” (K1,32)

9. Devletin Koruma Mekanizması

Kadına yönelik şiddetle mücadelede iki önemli unsur vardır. Bunlardan ilki kadın sığınma evleri, ikincisi ise “koruma emri” ya da “geri dur” emri olarak nitelendirilerek şiddet uygulayanın mağdurdan uzaklaştırılmasını sağlayan yasal düzenlemedir. Türkiye’de ise 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14. maddesinde “büyükşehir belediyesi ile nüfusu 50.000’i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar” denmesine rağmen, bu hizmetlerin yerine getirilmesi belediyelerin kendi mali durumlarına göre belirlendiğinden yeterli sayıda sığınma evi bulunmadığı söylenebilir.

Yetkili makamlar, yakın tehlike hâlinde bulunan aile içi şiddet failinin mağduru yeterli zaman dilimi içerisinde bulunduğu yeri terk et-

mesini emretme ve failin mağdurun ikametine girmesini ya da mağdur-
la veya risk altında olan kişiyle irtibata geçmesini yasaklama yetkisine
sahiptir. Bu noktada en önemli rol, kolluk kuvvetlerine düşmektedir.
Kolluk kuvvetlerinin mağdurlara yeterli ve acil koruma sağlayarak er-
ken müdahalede bulunması gerekir.

Taraf devletler, sözleşme uyarınca tanımlanmış suçların ciddiyetini
dikkate alarak, orantılı ve caydırıcı yaptırımlarla cezalandırılmalarını
sağlamak üzere gerekli yasal ya da diğer önlemleri almakla sorumlu-
dur. İhtiyaç duyulması hâlinde kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakmayı
gerektirecek kararlar alınabilmekte; panik butonu ve elektronik kelepçe
gibi teknik araçlarla failin takibi sağlanabilmektedir (Molu, 2018).

1 Ekim 2011 itibarıyla yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muha-
kemeleri Kanun uyarınca dava açılması gereken gider avansı 28 Ekim
2025 tarihli Resmî Gazete 'de yayınlanan tarifeye göre taraf sayının beş
katı tebligat ücreti ile diğer giderleri kapsayacak şekilde 530 tl olarak
belirlenmiştir (Resmî Gazete,2025). Her ne kadar 6284 sayılı Kanun
kapsamında koruma talepleri harçtan muaf tutulmuş olsa da uygulama-
da yargısal prosedürlere ilişkin bazı masrafların talep edilmesi, düşük
gelirli kadınlar açısından adalete erişim hakkını güçleştirmektedir.

9.1. Bürokratik Aşamalar

Şiddete maruz kalmış kadınlar, şiddet deneyiminden sonra kendile-
rini hukuksal bir mücadele içerisinde bulmaktadırlar. Şiddet deneyimi
yaşamış kadınlar hem psikolojik hem de ekonomik zorluklarla baş et-
mek zorunda kalırken, aynı zamanda bürokratik aşamaların içerisinde
kendilerini bulmaktadırlar. Hukuksal haklarını kullanmak için baş-
vurdukları kamu kurumlarında uygulanan mevzuatların fazla oluşu,
kadınların hukuksal haklarına ulaşmadan süreci yarıda bırakmalarına
neden olmakta; bu durum, araştırmaya yansıyan katılımcı söylemlerin-
den anlaşılmaktadır.

*“Yardım almadım bir yere de başvurmadım da. Maddi ve manevi.
Kendi çabalarımla ayaklarımın üstünde durdum. Başvurmadım; ama
öyle bir şey yapmış olsaydım eminim ki onunla alakalı da sıkıntılarla
karşılaşırdım.” (K3,37)*

“Öncelikle kimseye yük olmak istemedim. Baroya başvurmak istedim. Avukat talep etmek istedim. Yalnız, prosedürü ve evraklar beni bayağı uğraştıracaktı. Zaten o ara teyzelere gitmeye karar verdim. Farklı şehirlerdeyken yaklaşık bir yıl herhangi bir dava açmadan karşılıklı resmi olarak kalmaya devam ettik. Kendisi bana uzun bir süre sonra yazdı. Anlaşarak ayrılmaya karar verdik. Birbirimizden maddi, manevi hiçbir şey talep etmeden avukatsız, tek celsede anlaşarak boşandık.” (K1,32)

9.2. Koruma Mekanizmalarının İşleyişi

Kadına yönelik şiddet, günümüzde artan vakalar nedeniyle toplum içerisinde oldukça önemli bir sorun olarak kabul edilmektedir. Bu sorunun ortadan kaldırılması için devlet ve sivil toplum kuruluşları çeşitli ortak faaliyetler yürütmektedir. Konuya dair yasal prosedürlerle çerçevesi keskin şekilde çizilmiş olsa da ne yazık ki medyadaki görünüm hem nitelik hem de nicelik bakımından rahatsızlık verici boyutlardadır.

Türkiye’de 1980’li yıllar sonrasında ilgi konusu hâline gelen kadına yönelik şiddetle mücadele, 1990’ların sonlarına kadar uzanarak sivil toplum kuruluşları öncülüğünde başlamıştır. 2000’li yıllara gelindiğinde ise kamu kurumlarıyla iş birliği artmış, valilikler ve belediyeler de sürece dâhil olmuşlardır. İçişleri Bakanlığı, 2006 yılında “Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Polis’in Rolü” isimli bir yönetmelik imzalayarak kolluk kuvvetlerine yönelik eğitim programları düzenlemeye başlamıştır (Polis Akademisi Başkanlığı, 2018). Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü ile Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü arasında yapılan iş birlikleri kapsamında, sağlık personeline şiddetle mücadelede gerekli eğitimler sağlanmıştır.

2009 yılına gelindiğinde, Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi tarafından imzalanan “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Yargı Mensuplarının Rolü Projesi Protokolü” ile yargı mensuplarının bu süreçte etkin rol alması sağlanmıştır. 2011 yılında kurulan “Aile İçi Şiddet Bürosu”, şiddet mağdurlarına özel hizmet vermeye başlamış; 2012 yılında ise Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde “Aile İçi Şiddetle Mücadele” birimi açılarak bu yöndeki çalışmalar yürütülmüştür (Dalkılıç, 2021, 75-78). Aynı yıl yürürlüğe giren 6284 sayılı Kanun’da yapılan bazı dü-

zenlemelerle “Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezlerinin” kurulması sağlanmıştır.

Formel yapılarda alınan bu kadar önleme rağmen uygulamaların yeterli gelmediği gözlenmektedir. Araştırmaya destek veren kamu çalışanı iki hukukçunun söylemlerine göre, kanunların cezai yaptırımlar açısından yeterli olduğu; ancak uygulamada ciddi sıkıntılar yaşandığı dile getirilmektedir. Şiddeti uygulayan kişilere hukuksal süreç içerisinde müdahale edildiği, ancak mahkeme sürecinde serbest bırakılmaların cezai yaptırımların yetersiz olduğu düşüncesini güçlendirdiği ifade edilmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu araştırmada, kadına yönelik şiddetin yalnızca bireysel problem bağlamında ele alınmayacak kadar çok boyutlu yapısal bir sorun olduğu ortaya konulmaktadır. Sahada ulaşılan bulgular, şiddetin kadınların yaşamlarında ekonomik bağımsızlık, hukuksal süreçlere erişimde yaşanan güçlükler, aile ve sosyal çevrenin çifte yüzü ile manevi başa çıkma stratejileri üzerinden yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda şiddet, bireysel olmaktan ziyade cinsiyet eşitsizlikleriyle örülü bir ilişki ağı içerisinde süreklilik kazanmış toplumsal bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışma kapsamında görüşülen kadınların anlatılarından anlaşılacağı üzere, ekonomik bağımsızlığın şiddet deneyiminde belirleyici bir rol oynadığı açık biçimde ortaya konulmaktadır. Kadınların büyük bir kısmı, ekonomik özgürlüklerinin olmamasını şiddete maruz kaldıklarında buldukları ortamdan uzaklaşamamalarının temel nedeni olarak ifade etmektedir. Gelirim olsaydı “gidecek bir yerim olurdu” söylemi, ekonomik bağımlılığın yalnızca maddi değil, aynı zamanda mekânsal ve sosyal olarak hareket etmelerini de kısıtlayan bir mekanizma hâline geldiğini göstermektedir. Bu durum, kadınların şiddet ortamında kalmalarının bireysel bir tercih değil, yapısal bir zorunluluk hâline geldiğini düşündürmektedir. Ekonomik bağımlılık, kadınların şiddeti tolere etmelerine neden olan başlıca bir unsur olarak bu sistemi besleyen bir işlev görmektedir.

Bir başka açıdan bakıldığında, araştırmada ortaya çıkan unsurlardan biri de kadınların şiddetle baş etme süreçlerinde geliştirdikleri farklı

stratejilerdir. Şiddete maruz kaldıklarında kadınların yalnızca pasif mağdurlar olarak nitelendirilmediği; aksine eğitim alan, çalışma hayatına katılma ve ekonomik bağımsızlık kazanma yönünde adımlar atarak öz yeterliliklerini yeniden inşa etmek için eylemler gerçekleştirdikleri görülmüştür. Boşanma sonrası iş bulup çalışmaya başlayan kadınların kendilerini daha güçlü ve özgüvenli hissettiklerini ifade etmeleri, ekonomik güçlenmenin psikolojik durumlarıyla da doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu bulgular, şiddetle mücadelenin yalnızca koruma politikalarıyla değil, kadınların güçlenmesini sağlayan sosyal ve ekonomik politikalarla birlikte ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Çalışma bulguları, manevi desteğin de şiddete maruz kalmış kadınların şiddetle başa çıkma sürecinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bazı kadınların manevi inançlarına yönelerek yaşadıkları şiddet travmalarıyla baş etmeye çalışmaları, dini ve manevi kaynakların ruhsal olarak rahatlatıcı ve dayanıklılık geliştirici bir işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Manevi destek, bu anlamda kadınların şiddet deneyimlerini anlamlandırmalarını sağlayarak psikolojik olarak ayakta kalmalarına yardımcı olan bir başa çıkma stratejisi olarak ön plana çıkmaktadır. Ancak bu başa çıkma stratejisi, yapısal sorunları çözmekten ziyade bireysel düzeyde kadına rahatlama sağlamaktadır.

Hukuksal problemler, bu araştırmada kadınların en fazla zorlandıkları alanlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Şiddet deneyimi sonrasında bitkin olan kadınların kendilerini karmaşık ve yorucu bir hukuksal mücadelenin içerisinde bulmaları, hukuk süreçlerinin neticelenmesinde ciddi yapısal engeller bulunduğunu göstermektedir. Bu durum, Türkiye’de kadına yönelik şiddetle mücadelede yasal düzenlemelerin var olmasına rağmen uygulamalarda ciddi sorunlar yaşandığını ortaya koymaktadır. Araştırmada yer alan kamu çalışanı olan hukukçuların ifadeleri de bu süreci destekler niteliktedir. Hukukçular, mevzuatların yeterli olduğunu, ancak uygulamada caydırıcılığın sağlanmadığını vurgulamışlardır.

Genel olarak bir değerlendirme yapıldığında, bu çalışma kadına yönelik şiddetin bireysel düzeyde ele alınamayacağını; ekonomik, hukuksal, kültürel ve toplumsal boyutlarıyla birlikte değerlendirilmesi gereken

yapısal bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Kadınların şiddetle başa çıkma süreçlerinde geliştirdikleri stratejiler, kadınların yalnızca mağdur değil, aynı zamanda mücadele eden ve çözüm arayan aktif özneler olduklarını göstermektedir. Ancak kadınların bu bireysel çabalarının kalıcı olabilmesi için, yapısal eşitsizlikleri azaltmaya yönelik bütüncül politikaların üretilerek hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda çalışma, kadına yönelik şiddetle mücadelenin yalnızca hukuki düzenlemelerle değil; ekonomik güçlenme, sosyal destek mekanizmalarının işlevselliği ve kurumsal uygulamaların etkin hâle getirilmesiyle mümkün olacağını ortaya koymaktadır. Bu araştırma sonucunda elde edilen veriler ışığında, aşağıdaki aksiyonların alınması önerilmektedir.

Kadınların ekonomik bağımsızlıklarını desteklemek amacıyla, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve İŞKUR iş birliğinde, şiddete maruz kalmış kadınlara yönelik meslek edindirme kursları ve istihdam garantili programlar çeşitlendirilerek yaygınlaştırılabilir. Bu programların kısa süreli olmaması; kadınların iş piyasasına katılımlarını sağlayarak kalıcı hâle gelene kadar eğitim ve sertifikalarla sürdürülebilir biçimde yürütülmesi önem taşımaktadır.

Ayrıca eğitimsiz kadınların kendi ekonomik faaliyetlerini sürdürebilmelerini desteklemek amacıyla girişimcilik kursları verildikten sonra hibe programlarına ağırlık verilmelidir. Özellikle yerel kadın kooperatiflerinin desteklenmesi, kadınların hem ekonomik hem de sosyal dayanışma ağlarını güçlendirerek kadınlar arası dayanışmanın genişletilmesini sağlanabilir. Küreselleşmeyle birlikte dijital platformlarda görünürlük kazanabilmeleri için dijital pazarlama ve ürün geliştirme süreçlerine yönelik eğitimler verilmesi, kadın emeğinin küresel ölçekte erişilebilirliğini artıracaktır.

Bunun yanı sıra, ekonomik güçlenme programlarının yalnızca istihdam odaklı değil; hukuki danışmanlık, çocuk bakım hizmetleri ve psiko-sosyal destek hizmetlerini içeren bütünlük bir yapıda sunulması daha etkili olacaktır. Kadınların kendilerini yeniden inşa etme sürecinde yaşama katılımlarını zorlaştıran bakım yükünün azaltılması, kadınların ekonomik olarak güçlenmesine yönelik politikalarla mümkün olabilecektir.

Bu araştırmada ulaşılan bulgulardan hareketle, gelecekte kadına yönelik şiddet alanında yapılacak çalışmaların aşağıda odaklanılan konu-

lar üzerinden yürütülmesi araştırmaya zenginlik katacaktır. Gelecekte yapılacak araştırmaların, kadına yönelik şiddeti yalnızca kadınların deneyimleri üzerinden okumak yerine; kadınların güçlenme süreçlerini, öz yeterlilik inşa etme pratiklerini ve ayakta kalabilmek için geliştirdikleri direnç stratejilerini merkeze alan çalışmalar şeklinde kurgulanması literatüre önemli katkılar sağlayacaktır. Özellikle ekonomik güçlenme programlarına katılan kadınların uzun vadeli yaşam deneyimlerine odaklanan boylamsal araştırmalar, politika üretim süreçlerini açıklamada araştırmacılara zengin veri sunacaktır.

Önem arz eden bir diğer konu ise kadınların manevi başa çıkma stratejilerinin, şiddet deneyimlerini anlamlandırma süreçlerindeki rolünü farklı kültürel bağlamlarda ele alan karşılaştırmalı analizlerin yapılmasıdır. Bu tür çalışmalar, söz konusu sorunun kuramsal olarak derinleşmesine imkân tanıyacaktır.

KAYNAKÇA

- Aleman, C. (2009). Şiddet Biçimleri). In H. Hirata, F. Laborie, H. Le Doare, D. Senotier Eds), *Eleştirel Feminizm Sözlüğü* (G. Acar, Savran, Trans., pp. 274, 278). İstanbul: Kanat Kitap.
- Adler, P. S., Kwon, S. W. (2002). "Social capital, Prospects for a New Concept". *Academy of Management Review*, 27(1), 17,40. <https://doi.org/10.5465/amr.2002.5922314>.
- Ağcasulu, H. (2018). "Sosyal Bilimlerde İlişkileri İnceleyen Bir Yöntem: Sosyal Ağ Analizi". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (22), 1915-1933.
- Akbaş, Gülçin, Ceylan, Batur, Suzan. (2023). The Role of Ambivalent and Some Demographic Variables in Perpetuating Honor-Based Inequalities. Gaziantep: Özgür Yayınları.
- Akın, M. (2013). "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kullanılan Mobil Uygulamaların Kamu Değeri Perspektifinden Değerlendirilmesi". *Fiscaoeconomia* 7(1), 341-364. <https://doi.org/10.25295/fsecon.1150319>
- Akın, M. (2013). "Aile İçi Şiddet". *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 71(1), 27-42.

- Babacan, M. E. (2012). *Sosyal paylaşım ağlarında sosyal sermaye pratikleri*. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.
- Butler, J. (1999). *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. Routledge.
- Bourdieu, P. (2010). *Pratik Nedenler: Eylem Kuramı Üzerine*. Çev. H. U. Tanrıöver. Hil Yayınları.
- Bourdieu, P. (2001). *Masculine Domination*. Stanford University Press.
- Coşar, F., ve Can Gürkan, Ö, (2009). “Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamındaki Etkileri”. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi* 2(3), 124-129.
- Dalkılıç R. A. 2021, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele, Kamu Politikası Süreç Analizi”. *Refleksif Sosyal Bilimler Dergisi* 2(1), 61-82.
- Daloğlu, H., Varol, N., Varol, Ş. (2000). “Kadına Yönelik Aile içi Şiddetin Yasal Açından Değerlendirilmesi”. *Adli Tıp Bülteni* 5(3), 224-229.
- Gezer Tuğrul, Y. (2024). *Van'da erken yaşta evlendirilen erkekler: Toplumsal normlar ve bireysel deneyimler*. *İmgelem*, 14, 521-554. <https://doi.org/10.53791/imgelem.1484498>.
- Goffman, E. (2014). *Damga: Örselenmiş kimliğin idare edilişi üzerine notlar* (Ş. Geniş, Çev.). Heretik Yayınları.
- Demir, T., Nalbant, F. (2023). “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kullanılan Mobil Uygulamaların Kamu Değeri Perspektifinden Değerlendirilmesi”. *Fiscaoeconomia* 7(1), 341-364. <https://doi.org/10.25295/fsecon.1150319>
- Doğrucan, A., Yıldırım, Z. (2020). “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Üzerine Bir İnceleme”. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2(2), 122-138.
- Jewkes, R. K., Levin, J. B., ve Penn-Kekana, L. A. (2004). Gender-based violence, relationship power, and risk of HIV infection in women attending antenatal clinics in South Africa. *The Lancet*, 363(9419), 1415-1421. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(04\)16098-4](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(04)16098-4)
- Engin, D. (2022). *Economic Evaluation of Life Plans of Women Victims of Violence, Case of Yalova*. Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

- Haythornthwaite, C. (2005). "Social Networks and Internet Connectivity Effects". *Information Communication Society* 8(2), 125-147. <https://doi.org/10.1080/13691180500146185>
- Heise, L. L. (1998). Violence against women: An integrated ecological framework. *Violence Against Women*, 4(3), 262-290. <https://doi.org/10.1177/1077801298004003002>
- Jordan, J., Kaplan, A., Miller, J. B., Stiver, I., ve Surrey, J. (1991). Women's growth connection. New York, NY: Guilford Press.
- Jansen, H. A. F. M., Yüksel, İ., Çağatay, P. (2009). "Kadına Yönelik Şiddetin Yaygınlığı". T. C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları içinde. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.
- İbiloğlu, A. O. (2012). "Aile içi şiddet. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar." 4(2), 204-222. <https://doi.org/10.5455/cap.20120413>
- İnci, R. (2020). "Çalışan Kadınlarda Şiddet Algısı ve Bu Algıda Ekonomik Şiddetin Yeri". *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi* 3(1), 189-206. <https://doi.org/10.33712/mana.594761>.
- International Hevsel Scientific Studies Congress (Ed. Baskoymus, T.). (2025, February 21, 23). *Proceedings of the International Hevsel Scientific Studies Congress* (Diyarbakır, Türkiye).
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM). (2009). Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. T.C. Başbakanlık.
- Karaman, N., Doğan, K. (2023). "Şiddeti Adlandırma Ve Anlama, Türkiye'de Şiddete Maruz Kalan Kadınların Deneyimleri ve Baş Etme Stratejileri". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 75, 71-86. <https://doi.org/10.51290/dpusbe.1121909>.
- Karipçin Teke, H. (2024). Sosyal Sermaye Teorisi Bağlamında: Sosyal Paylaşım Ağlarında Güven. *Toplum, Ekonomi ve Yönetim Dergisi*, 5(1), 174.
- Kaptanoğlu, İ. Y. (2012). Kadına Yönelik Şiddet. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı.
- Kaya Erten, Z., ve Bayraktar, E. (2015). Aile içi şiddete kültürel bakış. *Türkiye Klinikleri Halk Sağlığı Hemşireliği - Özel Konular*, 1(2), 1-6.
- Kırbaş Canikoğlu, S. (2015). "Kadınlara Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Ulusal ve Uluslararası Mevzuat (İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun)". *Ankara Barosu Dergisi* 3, 355-378.

- Lundgren, E. (2012). *Şiddetin Normalleştirilme Süreci*. Çev. B. Ekal, İstanbul, Mor Çatı Yayınları.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji sözlüğü*. Çev. O. Akınhay, D. Kömürcü. Bilim ve Sanat Yayınları.
- McGee, C. (2000). Childhood experiences of domestic violence. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 41(5), 571–583. <https://doi.org/10.1111/1469-7610.00644>
- Molu, B. (2018). *Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadelede hukukun rolü*. Umut Vakfı. <https://www.umut.org.tr/UserFiles/Files/Document/document-08-BenanMolu-Kadina-Yonelik-Siddet-ve-Ev-Ici-Siddetin-Onlenmesi-ve-Bunlarla-Mucadelede-Hukukun-Rolu.pdf>
- Özçelik, E. (2015). *Şiddete maruz kalan kadınların toplumsal entegrasyonda yaşanan zorlukları*. Umut Vakfı. <http://www.umut.org.tr/userfiles/files/PDFler/Esin%20O%C3%96zc%C3%BCelik.pdf>
- Özkan, G. (2017). *Kadına Yönelik Şiddet – Aile İçi Şiddet ve Konuya İlişkin Uluslararası Metinler Üzerine Bir İnceleme*. Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 7(1), 533–564. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/744941>
- Polis Akademisi Başkanlığı (2018). *Aile İçi ve Kadına Şiddetle Mücadele*. Polis Akademisi Yayınları.
- T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı. (2025). *Harçlar Kanunu Genel Tebliği (Yıl: 2025)*.
- Sabiti, S. (2019). *Partneri Tarafından Şiddet Görmüş Kadınların, Şiddet Algısı, Şiddete İlişkin Tutumları ve Kullandıkları Baş Etme Yöntemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Sarıtaş, S. (2023). “Aile İçi Kadına Yönelik Şiddetin Sosyal ve Kültürel Dinamikleri”. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 16(44), 1688-1700. <https://doi.org/10.12981/mahder.1379787>
- Şahiner, G. (2007). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Kadın Sağlığı*. Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2009). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. Ankara, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

- Thornicroft, G. (2014). *Shunned: Discrimination Against People with Mental Illness*. Oxford University Press.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2025, 24 Şubat). *2024 yılı evlenme ve boşanma istatistikleri* [Bülten]. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2024>.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2025). *Evlenme ve boşanma istatistikleri 2024* [Haber bülteni]. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2024>.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2025). *Türkiye çocuk istatistikleri 2024* (Rap. No. Türkiye_Cocuk_2024EN). https://www.tuik.gov.tr/media/announcements/Turkiye_Cocuk_2024EN.pdf
- Ulmestig, R., Eriksson, M. (2017). “Women’s Experiences of Intimate Partner Violence: A Qualitative Study on Coping Strategies and Help-Seeking Behaviour”. *European Journal of Social Work*, 20(5), 694-706. <https://doi.org/10.1080/13691457.2017.132164>.
- United Nations High Commissioner for Refugees. (2025). *Gender-based violence*. <https://www.unhcr.org/...>
- Ünal, G. (2005). Aile içi şiddet. *Aile ve Toplum*, 7(2), 9, 20. Yam, F. C. (2021). İlişkisel Kültürel Kuram ve Kavramlarının Türk kültürü Açısından Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi (GEFAD)*, 41(1), 477-495. <https://doi.org/10.17152/gefad.770411>
- World Health Organization. (2025). *Violence against women*. <https://www.who.int/...>
- Yam, F. C. (2021). İlişkisel kültürel kuram ve kavramlarının Türk kültürü açısından değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(1), 477-495.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (1998). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.